

Sygn. akt III AUa 149/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 maja 2016 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jerzy Andrzejewski
Sędziowie:	SSA Lucyna Ramlo (spr.) SSA Maciej Piankowski
Protokolant:	stażysta Katarzyna Kręska

po rozpoznaniu w dniu 17 maja 2016 r. w Gdańsku

sprawy M. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o prawo do emerytury pomostowej

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

od wyroku Sądu Okręgowego w Toruniu IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 5 listopada 2015 r., sygn. akt IV U 97/15

oddala apelację.

SSA Lucyna Ramlo SSA Jerzy Andrzejewski SSA Maciej Piankowski

Sygn. akt III AUa 149/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 10.12.2014 r. ZUS Oddział w T. powołując się na art. 4 w zw. z 49 ustawy o emeryturach pomostowych odmówił ubezpieczonemu M. K. prawa do emerytury pomostowej, albowiem na dzień 1 stycznia 2009 r. ubezpieczony nie udowodnił okresu pracy w szczególnych warunkach wynoszącego co najmniej 15 lat w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

Do pracy w warunkach szczególnych nie zaliczono okresu pracy:

- w (...) SA G. od 13.12.78 do 25.04.1985 r.

Od 16.11.1985 r. do 29.04.1990 r. ponieważ pracodawca nie potwierdza, że w/w okresie ubezpieczony wykonywał pracę wymienioną w załączniku nr 1 lub 2 do ustawy o emeryturach i rentach pomostowych z dnia 19.12.2008 r.

- od 8.03.1991 do 19.12.1991, od 16.07.1992 do 25.03.1993 r., od 5.01.1994 do 19.12.1994 z tytułu zatrudnienia na statkach obcych bander, ponieważ ubezpieczony nie był delegowany do pracy za granicę przez pracodawcę polskiego, a jedynie przez firmy, które zajmowały się kierowaniem polskich marynarzy do pracy za granicą u obcych armatorów.

Nadto definicja pracownika wprowadzona przepisami ustawy o emeryturach i rentach pomostowych obejmuje swym zakresem jedynie pracowników podlegających obowiązkowemu ubezpieczeniu emerytalnemu a więc tych, którzy wykonują pracę na obszarze RP. W zakres tego pojęcia nie wchodzi osoby będące obywatelami polskimi, które wykonują pracę za granicą w podmiotach zagranicznych i podlegają jedynie prawu do dobrowolnego objęcia ubezpieczeniami tj. emerytalnym i rentowym.

M. K. w odwołaniu od powyższej decyzji powołał się na przepisy ustawy o emeryturach pomostowych i stwierdził, iż jego praca świadczona w (...) jak i również na statkach obcych bander w ramach kontraktów jest pracą w szczególnych warunkach ujętą w załączniku nr 1 punkt 23 do ustawy z dnia 19.12.2008 r. o emeryturach pomostowych.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie powołując się na okoliczności podniesione w decyzji.

Sąd Okręgowy w Toruniu - IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 5 listopada 2015 r. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał M. K. prawo do emerytury pomostowej poczynając od dnia 1 października 2014 r. Jako podstawę swego rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy wskazał następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne.

Ubezpieczony M. K. urodził się (...)

Ukończył obniżony wiek emerytalny wynoszący 60 lat w dniu (...). Staż ubezpieczeniowy M. K. na dzień złożenia wniosku o emeryturę wynosi 26 lat, 8 m-cy, 18 dni.

M. K. nie jest nigdzie zatrudniony.

Od maja 2014 r. uznany jest za osobę bezrobotną bez prawa do zasiłku. Po dniu 31.12.2008 r. nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. M. K. był zatrudniony w (...) w okresie od 13.12.1978 r. do 11.01.1995 r. w pełnym wymiarze czasu pracy na umowę o pracę. Zajmował stanowisko młodszego kucharza. Posiada świadectwo młodszego kucharza wydane przez Urząd Morski. Korzystał z urlopu bezpłatnego w okresach od 26.04.1985 do 15.11.1985 – art. 174 § 1 k.p., zaś od 30.04.1990 do 11.01.1995 r. celem zatrudnienia na statkach bandery obcej.

W okresie zatrudnienia w (...) ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace na statkach morskich w żegludze międzynarodowej od 13.12.1978 do 25.04.1985 r. i od 16.11.1985 r. do 29.04.1990 r. Zaokrętowany był na statku B. i pracował początkowo jako pomocnik kucharza, a następnie młodszy kucharz będąc wpisanym na listę członków załogi.

W okresach od 8.03.1991 r. 19.12.1991 r., od 16.07.1992 do 25.03.1993, od 5.01.1994 do 19.12.1994 r. M. K. związany był z (...) Agencją (...). Agencja ta płaciła za niego składki na ubezpieczenie emerytalno – rentowe do ZUS – u i kierowała go do pracy u armatora zagranicznego.

Zgłaszał się na konkretny statek, podpisywał kontrakt. Kapitan statku sprawdzał jego dokumenty, wpisywał go na listę członków załogi statku, dokonywał adnotacji w książeczce żeglarskiej dotyczącej zamustrowania na statek i wymustrowania ze statku. Ubezpieczonemu wyznaczano stanowisko pracy. Podporządkowany był kapitanowi statku.

Pracował w pełnym wymiarze czasu pracy na statkach żeglugi międzynarodowej takich jak P. i S.. Pracę w ramach (...) Agencji (...) zakończył 19.12.1994 r. schodząc ze statku S..

W czasie zatrudnienia za pośrednictwem M. z o.o. u armatorów zagranicznych w systemie kontraktowym M. K. wpisany był na listę członków załogi według książeczki żeglarskiej:

-od 14.03.1991 – 19.12.1991

- od 16.07.1992 – 28.02.1993

- od 6.01.1994 – 19.12.1994.

Okresy ubezpieczenia, za które M. uregulowała składki emerytalno – rentowe to:

- od 8.03.1991 – 19.12.1991

- od 16.07.1992 – 25.03.1993

- od 5.01.1994 – 19.12.1994.

W kolejnych latach ubezpieczony pływał na różnych statkach nie opłacając składek na ubezpieczenie emerytalno – rentowe ani w kraju, ani zagranicą.

W latach dwutysięcznych ubezpieczony nawiązał kontakt z agencją (...). Agencja ta również była pośrednikiem w nawiązywaniu kontaktów z armatorem zagranicznym. Zasady były takie same jak w przypadku współpracy z M.. Ubezpieczony kierowany był na konkretny statek, podpisywał kontrakt z kapitanem. Kapitan dokonywał wpisu w książeczce żeglarskiej wciągając tym samym wnioskodawcę na listę członków załogi. Ubezpieczony wykonywał pracę w ramach kontraktu w pełnym wymiarze czasu pracy pod nadzorem kapitana na statkach żeglugi morskiej. W tym czasie M. K. ubezpieczał się na wniosek. Za każdym razem przy kolejnych kontraktach musiał podpisywać klauzulę, iż będzie sam opłacał składki na ubezpieczenie społeczne w kraju.

Okresy zaliczone ubezpieczonemu do ogólnego stażu pracy z tytułu opłacania składek na dobrowolne ubezpieczenie społeczne to:

- 23.07.2003 – 26.08.2003

- 15.09.2003 – 24.12.2003

- 29.02.2004 – 10.07.2004

- 8.08.2004 – 29.10.2004

- 13.11.2004 – 3.01.2005

- 4.03.2005 – 12.05.2005

- 11.06.2005 – 28.07.2005

- 7.09.2005 – 23.11.2005

- 17.01.2006 – 23.03.2006

- 27.04.2006 – 6.08.2006

- 7.03.2007 – 21.05.2007.

W czasie zatrudniania za pośrednictwem agencji (...) u zagranicznych armatorów w systemie kontraktowym M. K. wpisany był na listę członków załogi według książeczki żeglarskiej:

- 18.06.2003 – 26.07.2003
- 15.09.2003 – 24.12.2003
- 29.02.2004 – 10.07.2004
- 8.08.2004 – 29.10.2004
- 14.11.2004 – 3.01.2005
- 5.03.2005 – 28.07.2005
- 8.09.2005 – 23.11.2005
- 17.01.2006 – 23.03.2006
- 27.04.2006 – 6.08.2006
- 7.03.2007 – 21.05.2007

Stan faktyczny sprawy Sąd Okręgowy ustalił w oparciu o zeznania wnioskodawcy, jak również na podstawie dokumentów załączonych do akt rentowych i sądowych.

Sąd dał wiarę wszystkim powyższym dowodom albowiem żadna ze stron ich nie kwestionowała, były one ze sobą zbieżne, wzajemnie się uzupełniały.

Tworzyły jasny, przejrzysty i logiczny obraz sytuacji.

W ocenie Sądu I instancji odwołanie ubezpieczonego zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 4 powołanej ustawy prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem art. 5-12, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1)urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r.;
- 2)ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat;
- 3)osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn;
- 4)ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn;
- 5)przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS;
- 6)po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
- 7)nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

Za prace w szczególnych warunkach w rozumieniu powoływanego art. 3 ust. 1 ustawa pomostowa uznaje natomiast „prace związane z czynnikami ryzyka, które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwałe uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, które mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej stawiają przed pracownikami wymagania przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu

starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku; wykaz prac w szczególnych warunkach określa załącznik nr 1 do ustawy. Z kolei prace o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 3 ustawy to „prace wymagające szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej, których możliwość należytego wykonywania w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób, zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się; wykaz prac o szczególnym charakterze określa załącznik nr 2 do ustawy.”

Sąd Okręgowy wskazał, że również na art. 3 ust. 7 ustawy, zgodnie z którym za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze uważa się również osoby wykonujące przed dniem wejścia w życie ustawy prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W sprawie bezspornym było, iż ubezpieczony po dniu 31 grudnia 2008 r. nie świadczył pracy w warunkach szczególnych.

Zgodnie z art. 49 ustawy pomostowej prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która:

- 1) po dniu 31 grudnia 2008 roku nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
- 2) spełnia warunki określone w art. 4 pkt. 1-5 i 7 i art. 5 – 12;
- 3) w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt.2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust.1 i 3.

Przepis ten stanowi zatem, iż osoba która po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w warunkach szczególnych wymienionych w nowym wykazie prac (do ustawy o emeryturach pomostowych), - jak ubezpieczony – mogłaby nabyć prawo do emerytury pomostowej, gdyby na dzień wejścia w życie ustawy o emeryturach pomostowych, tj. 1 stycznia 2009 r. posiadała wymagany okres pracy w warunkach szczególnych, 15 lat pracy wymienionej w nowym wykazie. Powyższe regulacja z punktu widzenia warunków jakie musi spełniać dana praca aby mogłaby zaliczona do pracy do wymaganego przez nią stażu pracy jest zatem identyczna jak regulacja art. 4 pkt 6 ustawy, z tą jedynie różnicą, iż okres pracy „w nowych” szczególnych warunkach nie musi przypadać w chwili wejścia w życie ustawy, lecz warunek ten może być spełniony wcześniej, jednakże w rozumieniu aktualnie obowiązujących przepisów, a zatem być wymieniona w załączniku nr 1 lub 2 do przedmiotowej ustawy.

Taka interpretacja omawianego przepisu pozostaje bezsporna w orzecznictwie Sądu Najwyższego który w wyroku z dnia 4 grudnia 2013 r. (II UK 159/13; LEX 1405231) wyraźnie wskazał, iż art. 49 w miejsce warunku z art. 4 pkt 6 wprowadza wymaganie, aby zainteresowany spełniał w dniu wejścia w życie ustawy (1 stycznia 2009 r.) warunek posiadania co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Osoba ubiegająca się o emeryturę pomostową, która po dniu 31 grudnia 2008 r. nie kontynuuje pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze i legitymuje się w związku z tym jedynie stażem pracy "szczególnej" według poprzednio obowiązujących przepisów, może nabyć prawo do tej emerytury jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy można kwalifikować, jako pracę w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Sąd Najwyższy odniósł się również w tym kontekście do art. 3 ust. 7 ustawy o emeryturach pomostowych wskazując, iż przepis ten zezwala na uwzględnienie okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów rozporządzenia z 1983 r. ale jedynie w przypadku ubezpieczonych spełniających warunek wykonywania po dniu 31 grudnia 2008 r. pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Jest on wyłączony w stosunku do osób, które takiej pracy po wskazanej dacie nie wykonywały, a w rezultacie nie spełniają warunku określonego w art. 4 pkt 6 tej ustawy.

Na tożsamym stanowisku Sąd Najwyższy stanął w wyroku z dnia 4 września 2012 r. (I UK 164/12, OSNP 2013/15-16/185) przyjmując, iż okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust.1 i 3 zawarte w art. 49 pkt. 3 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych (Dz. U. Nr 237, poz. 1656 ze zm.) oznacza okres pracy wskazany w art. 3 ust. 1 i 3 tej ustawy, bez wliczania do niego okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 i 33 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r., Nr 163, poz. 1227 ze zm.). (por. również wyrok SA w Gdańsku z dnia 25 kwietnia 2013 r., III AUa 1857/12; LEX 1322446).

Ubezpieczony ukończył 60 lat i udokumentował okres składkowy i nieskładkowy w wymiarze powyżej 25 lat oraz nie pozostawał w stosunku pracy.

Spornym pozostawało ustalenie, czy w dniu wejścia w życie ustawy o emeryturach pomostowych to jest 1 stycznia 2009 r. posiadał on wymagany okres pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 tej ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach w wymiarze 15 lat.

Przeprowadzone postępowanie dowodowe pozwoliło na ustalenie, iż w spornych okresach wnioskodawca wykonywał prace na statkach żeglugi morskiej jako kucharz marynarz. Prace te wymienione są w wykazie prac w szczególnych warunkach – pkt 23 stanowiącego załącznik nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych oraz w dziale VIII pkt 4 rozporządzenia RM z 7.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze – praca na statkach morskich w żegludze międzynarodowej.

Warunkiem skutecznego ubiegania się o emeryturę pomostową w świetle wykładni językowej art. 4 i art. 49 ustawy z 2008 r. o emeryturach pomostowych jest legitymowanie się określonym stażem w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze (w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych lub dotychczasowych przepisów) oraz kontynuowanie pracy w tych warunkach po wejściu w życie ustawy. W przypadku kiedy osoba ubiegająca się o to świadczenie nie kontynuuje pracy w warunkach szczególnych i legitymuje się w związku z tym jedynie stażem pracy szczególnej według poprzednio obowiązujących przepisów może nabyć prawo do nowego świadczenia jedynie wówczas, gdy dotychczasowy okres pracy można kwalifikować jako prace w warunkach szczególnych w rozumieniu dziś obowiązujących przepisów (art. 3 ust. 1 ustawy) lub o szczególnym charakterze (art. 3 ust. 3 ustawy).

(...) dnia 18.02.2015 r. wystawiły ubezpieczonemu M. K. świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach poświadczające, że wyżej wymieniony w okresach od 13.12.1978 do 25.04.1985 r. i od 16.11.1985 do 29.04.1990 r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace na statkach morskich w żegludze międzynarodowej i w polskim ratownictwie okrętowym – pracownik wpisany na listę członków załogi tych statków – Wykaz A, Dział VIII poz. 4 Rozporządzenia RM z 7.02.1983 r. na stanowiskach: pomocnika kucharza, młodszego kucharza, wymienionych w wykazie A, dziale VIII poz. 4 pkt 1 wykazu stanowiącego załącznik do zarządzenia 24 Ministra – Kierownika Urzędu Gospodarki Morskiej z 15.08.1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu gospodarki morskiej i przy uwzględnianiu wykonywanej pracy zgodnie z załącznikiem nr 1 do ustawy z dnia 19.12.2008 r. o emeryturach pomostowych (DzU nr 237 poz. 1656) – wykonywane obowiązki pod pkt 23 tej ustawy, tj. prace na statkach żeglugi morskiej.

Wnioskodawca oryginał świadectwa przedłożył na rozprawie w dniu 5.11.2015 r.

Organ rentowy w piśmie z dnia 27.03.2015 r. stanął na stanowisku, że w przypadku przedłożenia oryginału świadectwa pracy bezsporny okres pracy M. K. w warunkach szczególnych dla celów przedmiotowej sprawy wyniesie 10 lat, 9 mcy, 28 dni.

Sporne pozostały zatem okresy pracy w szczególnych warunkach na podstawie umów o pracę zawartych bezpośrednio z pracodawcami zagranicznymi za pośrednictwem Agencji.

Współpracując z (...) Agencją (...) ubezpieczony udokumentował okres pracy na statkach żeglugi morskiej będąc wpisanym na listę członków załogi i podlegając w tym czasie ubezpieczeniom emerytalno – rentowym w kraju w wymiarze – 2 lata, 4 m-ce, 28 dni.

Współpracując z Agencją (...) ubezpieczony udokumentował okres pracy na statkach żeglugi morskiej będąc wpisanym na listę członków załogi i podlegając w tym czasie ubezpieczeniom emerytalno – rentowym w kraju w wymiarze 2 lata 1 m-c 11 dni.

Pracę powyższą wykonywał w pełnym wymiarze czasu pracy. Jest ona ujęta w załączniku nr 1 pkt 23 do ustawy o emeryturach pomostowych.

Te okresy razem z uwzględnieniem okresu 10 lat, 9 m-cy, 28 dni dają staż pracy na statkach żeglugi morskiej – 15 lat, 4 m-ce, 7 dni.

Okresy pracy M. K. na statkach żeglugi morskiej u zagranicznych pracodawców winny być mu wliczone do pracy w warunkach szczególnych ujętej w pkt 23 załącznika 1 do ustawy o emeryturach pomostowych bowiem są to okresy składkowe, o których mowa w art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. d ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS i jako takie zaliczono je do ogólnego stażu pracy wnioskodawcy i nie ma tu żadnego znaczenia fakt, iż część składek na ubezpieczenie społeczne opłacane były dobrowolnie przez wnioskodawcę.

Sąd Okręgowy przyjął za własne stanowisko i argumentację zaprezentowaną w wyrokach Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 25.04.2013 r. sygn. akt III AUa 1793/12 i z dnia 15.05.2014 r. III AUa 2759/13 oraz w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 1 czerwca 2010 r. sygn. IIUK 5/10.

Mając na uwadze powyższe - w ocenie Sądu I instancji - należało uznać, iż M. K. spełnił wszystkie przesłanki warunkujące nabycie prawa do emerytury pomostowej zgodnie z art. 26 ust. 1 ustawy emeryturę pomostową wypłaca się za miesiąc kalendarzowy w terminie i na zasadach przewidzianych dla wypłaty emerytur określonych w art. 129, 130, 132 – 135, 137 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy na podstawie wyżej cytowanych przepisów oraz w oparciu o art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

Wyrok Sądu I instancji zaskarżył apelacją Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T., zarzucając:

- naruszenie prawa materialnego tj. art. 4 w związku z art. 49 ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. 2008 Nr 237, poz. 1656) poprzez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że wnioskodawca wykazał ponad 15 lat pracy w warunkach szczególnych co skutkowało przyznaniem mu prawa do emerytury pomostowej.

Wskazując na powyższe organ rentowy wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

W uzasadnieniu apelacji Zakład wywodził, że w sprawie bezspornym było, iż wnioskodawca po dniu 31 grudnia 2008 r. nie świadczył pracy w warunkach szczególnych. Zatem, ewentualne prawo do emerytury pomostowej mogłoby zostać przyznane z uwagi na treść art. 4 w związku z art. 49 powołanej wcześniej ustawy.

Rozstrzygając niniejszą sprawę Sąd Okręgowy w Toruniu - IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych wskazał, że ubezpieczony spełnił przesłanki do przyznania mu prawa do emerytury pomostowej. W szczególności, zdaniem sądu pierwszej instancji, ubezpieczonemu

należało zaliczyć okresy pracy w warunkach szczególnych na podstawie umów o pracę zawartych bezpośrednio z pracodawcami zagranicznymi za pośrednictwem (...)

G. oraz Agencji (...). Sąd wskazał, że wnioskodawca wykonywał pracę ujętą

w załączniku nr 1 pkt 23 ustawy o emeryturach pomostowych. Zdaniem Sądu w sprawie nie

ma znaczenia fakt, że część składek na ubezpieczenie wnioskodawcy było opłacane przez niego dobrowolnie dla uznania spornych okresów jako pracy w warunkach szczególnych w myśl ustawy o emeryturach pomostowych.

Organ rentowy nie zgadza się z tym stanowiskiem.

Bezspornym jest, że praca marynarza na morzu jest pracą świadczoną w warunkach szczególnych, lecz nie daje ona uprawnień do emerytury pomostowej jeżeli:

- pracownik wykonujący tą pracę nie jest pracownikiem w rozumieniu przepisów prawa ubezpieczeń społecznych regulowanych aktualnie ustawą z 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych a poprzednio ustawą z 25.11.1986r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych,

- pracodawca nie spełniał warunków określonych przepisem art. 4 pkt.2 lit.a ustawy z 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz nie był zakładem pracy, o którym mowa w przepisie art. 31 i innych ustawy z 25.11.1986r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 1989r., Nr 25,poz.137).

Organ rentowy podnosił w trakcie postępowania sądowego, że agencje pośrednictwa pracy na morzu tzw. agencje morskie nie zatrudniały bezpośrednio pracowników, a jedynie kierowały ich do pracy do zagranicznych pracodawców. Okoliczność ta nie została w żaden sposób zakwestionowana przez ubezpieczonego. Istotne w niniejszej sprawie jest także to, że armatorzy tj. właściciele statków, o których mowa w zaświadczeniu z 2006r. nie są pracodawcami w Polsce. Organ rentowy zwracał również uwagę, że zatrudnienie u pracodawców zagranicznych w warunkach szczególnych (w tym przypadku: praca na statkach morskich) nie korzysta z takiej samej ochrony prawnej jak praca u pracodawców polskich.

W niniejszej sprawie ubezpieczony dochodzi przyznania prawa do szczególnego świadczenia i w związku z tym przepisy winny być interpretowane w sposób ścisły.

Emerytura pomostowa jest szczególnym świadczeniem nie wchodzącym w zakres świadczeń podlegających koordynacji wspólnotowej unijnej, gdyż jest przyznawana przed nabyciem prawa do emerytury jako swoiste uregulowanie prawne, do którego zachowuje prawo każdy kraj unijny bowiem jest to sfera jego regulacji odrębnych. W związku z tym, że świadczenie to jest wypłacane ze składek płaconych w Polsce przez pracodawców polskich. W żaden też sposób wkład do systemu emerytur pomostowych nie jest związany ze składką na ubezpieczenie społeczne, płaconą wcześniej przez agencje pośrednictwa pracy (składka płacona przez te agencje jest uwzględniana przy ustalaniu prawa do świadczenia i jego wysokości wówczas, gdy chodzi o okresy składkowe i nieskładkowe).

Należy też podkreślić, że przepisy dotyczące emerytur pomostowych uwzględniają definicje pracodawcy, zakładu pracy lub płatnika składek oraz pracownika w rozumieniu Kodeksu pracy.

Takim pracodawcą nie jest natomiast armator zagraniczny ani agencja pośrednictwa pracy, zaś pracownik wykonujący pracę w tych warunkach podlega przepisom prawa żeglugi międzynarodowej a nie przepisom prawa pracy.

W związku z tym, że ubezpieczony nie wykazał, że w okresach zatrudnienia za pośrednictwem (...) Agencji (...) i Oceany był zatrudniony przez polskiego pracodawcę i w realiach wykonywania zatrudnienia w rozumieniu Kodeksu pracy brak jest podstaw prawnych do zaliczenia tych okresów jako pracy w warunkach szczególnych.

Organ rentowy zwrócił też uwagę na fakt, że emerytura pomostowa daje możliwości wcześniejszego przechodzenia na świadczenie osobom, które pracowały w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w kraju, w warunkach, jakie stworzył im polski pracodawca. Szczególne warunki wykonywania takiej samej pracy w realiach

wykonywania kontraktu na rzecz zagranicznych pracodawców zrekompensowane zostało w trakcie tego zatrudnienia z ewentualną ekspektatywą praw według ustawodawstwa kraju, w którym taka praca była wykonywana.

Nieuwzględnienie do stażu pracy w szczególnych warunkach ubezpieczonego okresu pracy na rzecz zagranicznych armatorów w latach 1991-1994 oraz 2003-2007 powoduje, iż M. K. nie wykazał co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

Z uwagi więc na fakt, iż wnioskodawca nie wykazał niezbędnego do przyznania świadczenia 15-letniego okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze brak podstaw do przyznania prawa do emerytury w trybie art. 4 w związku z

art. 49 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. 2008 Nr 237, poz. 1656).

Z tych też względów Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania w całości.

Ubezpieczony M. K. wnosił o oddalenie apelacji.

Sąd Apelacyjny, zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego nie zasługuje na uwzględnienie. Nie zawiera bowiem zarzutów skutkujących koniecznością zmiany bądź uchylecia zaskarżonego wyroku.

Warunki nabycia prawa do emerytury pomostowej normuje art. 4 oraz art. 49 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. Nr 237, poz. 1656 ze zm.). Przepis art. 4 ustawy nie ma bezpośredniego w sprawie zastosowania, a to wobec niespornego faktu, iż ubezpieczony po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust 1 i 3 ustawy, tj. nie spełnił warunku określonego w ust 6 art. 4 ustawy. Przepis art. 49 ustawy ma natomiast charakter przepisu dostosowawczego i jego zadaniem jest umożliwienie przejścia na emeryturę pomostową osobom, które po dniu wejścia w życie ustawy nie spełniły warunku wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze określonej w wykazach 1 i 2. W dniu wejścia w życie spełniły jednak wszystkie pozostałe warunki.

Niesporne jest, iż ubezpieczony wypełnił warunki określone przepisem art. 49 pkt 1, art. 4 pkt 1,3-5, 7 ustawy. Przedmiotem sporu było więc wyłącznie spełnienie przez niego przesłanki wymaganego dla uzyskania prawa do emerytury pomostowej 15-letniego stażu pracy w warunkach szczególnych na dzień wejścia w życie ustawy, czyli na dzień 1 stycznia 2009 r. (art. 49 pkt 2 i 3 w związku z art. 4 pkt 2 ustawy w zw. z art. 57). W ramach powyższego konieczne było rozstrzygnięcie, czy do stażu pracy w warunkach szczególnych można ubezpieczonemu zaliczyć sporne okresy zatrudnienia u armatora zagranicznego za pośrednictwem (...) Agencji (...) w latach 1991-1994 i Biura (...) w latach 2003-2007. Zakład Ubezpieczeń Społecznych na etapie postępowania apelacyjnego nie kwestionował zaliczenia do zatrudnienia w warunkach szczególnych okresu pracy ubezpieczonego w (...) w latach 1978-1995 (z wyłączeniem okresów urlopów bezpłatnych).

W ocenie Sądu Apelacyjnego, we wskazanym powyżej zakresie Sąd Okręgowy przeprowadził stosowne postępowanie dowodowe, a w swych ustaleniach i wnioskach

nie wykroczył poza ramy swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodów wynikające z przepisu art. 233 k.p.c., nie popełnił też uchybień w zakresie zarówno ustalonych faktów, jak też ich kwalifikacji prawnej, które mogłyby uzasadnić ingerencję w treść zaskarżonego orzeczenia. W konsekwencji, Sąd odwoławczy oceniając, jako kompletne i prawidłowe ustalenia faktyczne oraz rozważania prawne dokonane przez Sąd pierwszej instancji uznał je za własne, co oznacza, że zbędnym jest ich szczegółowe powtarzanie w uzasadnieniu wyroku Sądu odwoławczego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998 roku, sygn. akt I PKN 339/98, OSNAPiUS z 1999 roku, z. 24, poz. 776).

Sąd Apelacyjny przypomina, iż w myśl przepisu art. 6 ust. 1 ustawy o emeryturach

i rentach z FUS, stosowanego z mocy przepisu art. 28 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych (art. 117 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS), okresami składkowymi są okresy ubezpieczenia. W myśl zaś ust. 2 art. 6 ustawy, stosowanego także z mocy przepisu art. 28 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych (art. 117 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS), za okresy składkowe uważa się również przypadające przed 15 listopada 1991 roku okresy opłacania składek na ubezpieczenie społeczne (bądź okresy, za które nie było obowiązku opłacania składek) obywateli polskich za granicą - u innych pracodawców zagranicznych, jeżeli w okresie pracy za granicą były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne w Polsce.

Stosownie natomiast do przepisu § 6 ust. 2 uchwały Rady Ministrów nr 123 z dnia 3 września 1984 r. w sprawie zasad podejmowania pracy przez obywateli polskich za granicą u pracodawców zagranicznych (M.P. Nr 23, poz. 157 ze zm.), w brzmieniu obowiązującym od 28 listopada 1985 r., jednostka kierująca obywatela polskiego do pracy za granicą u pracodawcy zagranicznego obowiązana była przekazywać na konto ZUS miesięcznie kwotę w złotych odpowiadającą 28% średniej płacy z roku poprzedniego w gospodarce społecznej, bez uwzględnienia płac w przemyśle wydobywczym, po to, aby zrefundować koszty świadczeń z ubezpieczenia społecznego (§ 6 ust. 2). Zgodnie z przepisem § 6 ust. 3 uchwały, jednostka kierująca obowiązana była potwierdzać okresy zatrudnienia za granicą, za które dokonała wpłat na rzecz ZUS – dla celów ubezpieczenia społecznego. Zasady ustalania wysokości i tryb przekazywania przez osobę kierowaną do pracy za granicą wpłat w walucie obcej na rzecz jednostki kierującej oraz sposobu wykorzystania tych wpłat, normowało zarządzenie Ministra Finansów z dnia 27 grudnia 1984 r. (M.P. Nr 30, poz. 208 ze zm.), którego przepisy dotyczyły umów zawartych po wejściu w życie uchwały Rady Ministrów nr 123 (§ 5 ust. 1). Stosownie do przepisu § 4 pkt 3 zarządzenia jednostka kierująca część kwot pochodzących ze środków wpłaconych przez obywatela pracującego za granicą, była zobowiązana wpłacić na rzecz ZUS z tytułu uprawnień do emerytur i rent.

W okresie od 31 grudnia 1989 r. do 1 grudnia 1991 r. obowiązek odprowadzania składki na ubezpieczenie społeczne na konto ZUS, przez jednostkę kierującą, za każdą osobę skierowaną do pracy za granicą u pracodawcy zagranicznego nakładał przepis art. 29 ustawy z dnia 29 grudnia 1989 r. o zatrudnieniu (Dz. U. Nr 75, poz. 446), a zgodnie z art. 28 ust. 1 tej ustawy okres zatrudnienia obywateli polskich za granicą na podstawie umów zawartych z nimi przez te jednostki jest traktowany jak okres zatrudnienia w Polsce w zakresie uprawnień pracowniczych oraz w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, o ubezpieczeniu społecznym i rodzinnym (...).

Od 1 grudnia 1991 r. okres zatrudnienia obywateli polskich za granicą na podstawie umów zawartych przez upoważnione jednostki kierujące z obywatelami polskimi, kierowanymi przez te jednostki do pracy za granicą u pracodawców zagranicznych, jest traktowany jako okres zatrudnienia w Polsce w zakresie uprawnień pracowniczych oraz w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, o ubezpieczeniu społecznym i rodzinnym oraz świadczeniach pieniężnych z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, pod warunkiem opłacania składek na ubezpieczenie społeczne i Fundusz Pracy, chyba że umowy międzynarodowe stanowią inaczej (art. 44 ustawy z dnia 16 października 1991 r. o zatrudnieniu i bezrobociu, Dz.U.1991.106.457).

Zgodnie z poglądem wyrażonym w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2010 r. (II UK 328/2009, Lex Polonica nr 2444470) oraz z dnia 1 czerwca 2010 r. (II UK 5/2010, LEX nr 589882), okresy wykonywania pracy za granicą w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze na podstawie umów o pracę zawartych bezpośrednio z pracodawcami zagranicznymi mogą być uznane za okresy zatrudnienia w rozumieniu art. 32 ust. 1, 2 i 4 ustawy o emeryturach i rentach, pod warunkiem opłacenia składek w Polsce również ubezpieczenia emerytalne i rentowe (art. 6 ust. 1 i 2 tej ustawy w związku z art. 7 pkt 3 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych), chyba że na podstawie umów o zatrudnieniu lub umów międzynarodowych pracownik został objęty ubezpieczeniem w trybie i na zasadach obowiązujących w państwie zatrudnienia lub określonych w umowach międzynarodowych (np. obowiązkiem podlegania ubezpieczeniu właściwemu dla pracowników pracodawcy zagranicznego w jego siedzibie za granicą lub w innym miejscu prowadzenia przezeń działalności). Stanowi to kontynuację linii orzeczniczej, że okresy zatrudnienia obywateli polskich za granicą wliczane są do okresów ubezpieczenia społecznego w Polsce pod warunkiem opłacenia składki w polskim organie ubezpieczeń społecznych, chyba że ustawa lub ratyfikowana umowa międzynarodowa stanowi inaczej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 sierpnia 2001 r., II UKN 500/2000, OSNP 2003/10, poz.

258), oraz że do okresu pracy w szczególnych warunkach wlicza się okresy wykonywania za granicą u zagranicznych pracodawców prac wymienionych w wykazach stanowiących załączniki do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego, jeżeli są one uznane za okresy składkowe (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 marca 2003 r., II UK 196/2002, OSNP 2004/8, poz. 144).

W uzasadnieniu wyroku z dnia 1 czerwca 2010 r. (II UK 5/10) Sąd Najwyższy wskazał, że jeśli z miarodajnych ustaleń faktycznych wynika, że ubezpieczony był kierowany do prac za granicą i opłacał dobrowolne składki na pracownicze ubezpieczenie społeczne, nie powinno być spornym, że okresy zatrudnienia za granicą u armatorów zagranicznych były okresami wykonywania zatrudnienia w szczególnych warunkach o takim samym charakterze prawnym (stosunków pracy) jak okresy wykonywania pracy marynarza u armatorów polskich. Charakter prawny pracowniczego zatrudnienia marynarza, które polega na wykonywaniu na statkach morskich odpłatnej pracy szczególnie podporządkowanej, mógłby być podważony tylko wtedy, gdyby z ustalonych okoliczności sprawy wynikało, że sporna praca była świadczona nieodpłatnie, np. w ramach uprawiania turystyki albo przy braku pracowniczego podporządkowania (np. na własnym statku morskim lub jako podmiot świadczący usługi artystyczne lub inne), na co nie wskazywały jakiegokolwiek ustalone okoliczności sprawy.

Zarówno rodzaj świadczonej przez ubezpieczonego pracy jak i pracowniczy charakter zatrudnienia marynarza w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego, potwierdza pozycja 4 wymieniona w wykazie A Działu VIII rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r., który obejmuje pracowników wpisanych na listę członków załogi statków morskich w żegludze międzynarodowej i w polskim ratownictwie okrętowym. Przepisy tego rozporządzenia nie wymagają, aby taka praca była świadczona na polskich statkach morskich w żegludze międzynarodowej za czym przemawia fakt, iż podobne zastrzeżenie uczyniono w odniesieniu do marynarzy zatrudnionych w polskim ratownictwie okrętowym.

Ponadto Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 21 stycznia 2010 r., II UK 162/09. LEX nr 583806 wskazał, że charakter świadczenia pracy „członka załogi statku morskiego”, a ściślej fakty go wyznaczające, są w istocie powszechnie znane, a więc nie wymagają w zasadzie dowodu (art. 228 § 1 k.p.c.). Jest to praca podporządkowana i wykonywana odpłatnie, a więc ma cechy pracy świadczonej na podstawie stosunku pracy w rozumieniu art. 22 k.p. Można oczywiście wyobrazić sobie świadczenie takiej pracy nieodpłatnie lub w sposób niepodporządkowany, ale jakiegokolwiek okoliczności faktyczne ustalone w sprawie na to nie wskazywały. Uprawnione było więc przyjęcie, że wnioskodawca odpłatnie świadczył pracę podporządkowaną, tym bardziej że organ rentowy - nawet, jeżeli tych faktów nie przyznawał (art. 229 k.p.c.) - to w każdym razie im nie zaprzeczał (art. 230 k.p.c.). Organ rentowy, jeżeli uważał, że wnioskodawca jako członek załogi statków morskich zatrudniony u armatorów zagranicznych, świadczył pracę na podstawie stosunku prawnego niespełniającego cech stosunku pracy, powinien w tym zakresie przedstawić odpowiednie twierdzenia faktyczne i wnioski dowodowe (art. 232 zdanie pierwsze k.p.c.).

W niniejszej sprawie pozwany organ rentowy nie zakwestionował skutecznie, że wnioskodawca w spornych okresach był pracownikiem, w związku z czym w ocenie Sądu Apelacyjnego wnioskodawca z całą pewnością w spornych okresach miał status pracownika, co wynika z charakteru pracy członka załogi na statku morskim w stałym systemie kontraktowym.

Podkreślić należy, że istotą stosunku pracy jest świadczenie przez pracownika na rzecz pracodawcy pracy dobrowolnie podporządkowanej. Zgodnie bowiem z art. 22 k.p., przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju, na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem, w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca do zatrudnienia pracownika za wynagrodzeniem. Celem i zamiarem stron umowy o pracę winna być zatem faktyczna realizacja treści stosunku pracy w granicach zakreślonych zawartą umową.

W świetle przedstawionych rozważań oczywistym jest, że osoba wykonująca zatrudnienie na statku, podlega podporządkowaniu i nadzorowi ze strony bezpośredniego przełożonego. Wykonuje ona pracę w miejscu i czasie

wyznaczonym przez pracodawcę i nie możliwym jest jego zmiana, co wynika już z samego faktu przebywania na jednostce pływającej obcej bandery.

Dodatkowo wskazać należy, że Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12 marca 2010 r., II UK 286/09. OSNP 2011/17-18/237 podał, że dobrowolny charakter ubezpieczenia pracownika zatrudnionego u zagranicznego pracodawcy nie świadczy, że zatrudnienie to nie mogło odbywać się w ramach stosunku pracy.

Ponadto wyjaśnić trzeba, że żaden z przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie różnicuje możliwości uwzględniania okresu zatrudnienia u zagranicznego armatora do stażu „ogólnego” lub „szczególnego” przy ustalaniu prawa do emerytury przewidzianej w art. 32 tej ustawy na warunkach określonych w rozporządzeniu z dnia 7 lutego 1983 r., a to ostatnie ustanawia wyłącznie wymaganie zaliczania do okresów pracy uzasadniających prawo do świadczeń na określonych w nim zasadach tylko takich okresów, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Oznacza to, że brak jest podstaw prawnych do niewliczania do okresu pracy w szczególnych warunkach okresów wykonywania pracy za granicą u pracodawcy zagranicznego, jeżeli okresy te zostały uznane za okresy składkowe (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 2009 r., II UK 108/09. OSNP 2011/11-12/163).

Podkreślić trzeba, że w świetle przepisów prawa polskiego - ustawa z dnia 29 grudnia 1989 r. o zatrudnieniu (Dz. U. Nr 75, poz. 446 ze zm.), następnie ustawa z dnia 16 października 1991 r. o zatrudnieniu i bezrobociu (Dz. U. Nr 106, poz. 457 ze zm.), uchyloną następnie ustawą z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu (t.j. Dz. U. z 2003 r. Nr 58, poz. 514 ze zm.) - dobrowolne opłacanie składek na ubezpieczenie społeczne nie sprzeciwiało się uwzględnieniu udokumentowanego zatrudnienia u armatora zagranicznego przy ustalaniu uprawnień emerytalnych ubezpieczonego, zwłaszcza gdy ubezpieczony świadczył pracę u armatorów zagranicznych na podstawie stosunku pracy jako członek załogi statku morskiego, który wykonywał odpłatnie pracę podporządkowaną. Okresy wykonywania takiej pracy powinny zostać ubezpieczonemu zaliczone do okresów pracy w szczególnych warunkach, uprawniających go do emerytury w niższym wieku emerytalnym.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny zwraca uwagę, że w aktach emerytalnych i aktach sprawy (k. 9-27 akt dotyczących emerytury pomostowej i k. 30-32 akt emerytalnych, k. 24 akt sprawy) znajdują się zaświadczenia, które potwierdzają, iż ubezpieczony w spornych okresach był zatrudniony u armatorów zagranicznych na stanowisku kucharza oraz że we wskazanych okresach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę jako członek załóg statków morskich w żegludze międzynarodowej (pkt 4 działu VIII wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze - (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm. oraz pkt 1 poz. 4 działu VIII wykazu A, stanowiącego załącznik do zarządzenia nr 24 Ministra – Kierownika Urzędu Gospodarki Morskiej z dnia 15 sierpnia 1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu gospodarki morskiej, jak również pkt 23 załącznika Nr 1 do ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych). Niesporne było, iż za okresy zatrudnienia wnioskodawcy za granicą uiszczone zostały na rzecz ZUS składki na ubezpieczenie społeczne na zasadach i w wysokości przewidzianych w obowiązujących w tym zakresie przepisach.

Podkreślenia wymaga, że zaświadczenie o okresach pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, o którym mowa w art. 51 ustawy o emeryturach pomostowych, w postępowaniu sądowym traktować należy, jako dokument prywatny w rozumieniu art. 245 k.p.c., który stanowi dowód tego, że osoba, która je podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 2009 r., I UK 24/09, LEX nr 518067). Przy niespornym okresie zatrudnienia, okres pracy w szczególnych warunkach może być udowodniony w każdy sposób. Dowodem może być m.in. zaświadczenie wystawione przez pośrednika, albowiem bezsprzecznie obrazuje ono przebieg zatrudnienia ubezpieczonego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego bez znaczenia dla oceny prawa wnioskodawcy do emerytury pomostowej pozostaje okoliczność, że podmiotów kierujących wnioskodawcę do pracy za granicą nie można uznać za podmioty uprawnione

do wystawienia zaświadczenia, o jakim mowa w art. 51 ustawy o emeryturach pomostowych ani za płatników składek, o których mowa w art. 2 tejże ustawy, jak również że wnioskodawcę, czy to z M. czy to z Biurem (...) – podnoszony przez skarżącego w apelacji zarzut – nie łączył stosunek pracy. Przedmiotowe zaświadczenia służą jednostce organizacyjnej ZUS do ustalenia faktów ubezpieczeniowych – okresów pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze przypadających przed dniem 1 stycznia 2009 r. Takie zaświadczenie stanowi jedynie domniemanie i podstawę do przyjęcia, że okres pracy w nim podany jest okresem pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Dla samego zaś uzyskania uprawnienia do emerytury pomostowej istotne znaczenie ma fakt wykazania pracy w warunkach szczególnych. W ocenie Sądu Apelacyjnego w przypadku pracowników kierowanych do pracy za granicą, rolę właściwego i wystarczającego dowodu wykazującego okoliczność zatrudnienia w warunkach szczególnych spełniają odpowiednie zaświadczenia wydawane przez jednostki kierujące do pracy u zagranicznych armatorów (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 14 maja 2014 r., II UK 465/13). Wnioskodawca sporne okresy wykazał zaświadczeniem wystawionym przez M. oraz umowami zawartymi Biurem (...) i książeczką żeglarską, a także korelującymi z dokumentami zeznaniami.

Sąd Apelacyjny zwraca w tym miejscu uwagę na wewnętrzną niespójność w stanowisku organu rentowego, który z jednej strony kwestionował uznanie okresów zatrudnienia ubezpieczonego za granicą za równorzędne z okresami zatrudnienia w Polsce pod względem możliwości korzystania z uprawnień przewidzianych w przepisach ustawy o emeryturach pomostowych, a z drugiej strony, jak wynika z treści karty przebiegu zatrudnienia, zaliczył te okresy do ogólnego stażu pracy, jako okresy składowe (k.32 akt emerytury pomostowej).

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, ubezpieczony bezsprzecznie wykonywał w spornych okresach pracę na stanowisku kucharz na statkach żeglugi morskiej, a zatem świadczył pracę w szczególnych warunkach, o której mowa w poz. 23 „Prace na statkach żeglugi morskiej” wykazu prac w szczególnych warunkach, stanowiącego załącznik nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych. Pracę tę uznać należy za pracę w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych. Za okres wykonywania tejże pracy zostały odprowadzone w kraju, zgodnie z obowiązującymi wówczas przepisami, składki na zaopatrzenie emerytalne ubezpieczonego, co nie było w toku procesu kwestionowane. Oczywistym jest również, z uwagi na specyfikę pracy na morzu, że skarżący wykonywał ją stale i w ramach pełnego etatu (odizolowane miejsce pracy, a zarazem miejsce pobytu). Ubezpieczony zatem spełnił przesłankę posiadania na dzień wejścia w życie ustawy 15-letniego stażu pracy w warunkach szczególnych. Po doliczeniu do wymaganego okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze zaliczonego już przez pozwanego, spornych okresów zatrudnienia wnioskodawcy u pracodawców zagranicznych, łączny okres pracy wnioskodawcy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych, na dzień 1 stycznia 2009 r. przekracza bowiem wymaganą ustawowo okres 15 lat.

Mając na uwadze powyższe uznać należało, iż Sąd I instancji prawidłowo stwierdził, że sporne okresy zatrudnienia ubezpieczonego za granicą u pracodawców zagranicznych za pośrednictwem podmiotów kierujących, stanowią okresy składowe, za które były odprowadzane składki na ubezpieczenia społeczne w Polsce, a zatem podlegają one zaliczeniu na poczet zarówno ogólnego stażu pracy, jak i stażu pracy w warunkach szczególnych.

Ubezpieczony zatem spełnił przesłankę posiadania na dzień wejścia w życie ustawy 15-letniego stażu pracy w warunkach szczególnych, w konsekwencji czego wyrok Sądu Okręgowego, uznający odwołanie ubezpieczonego za uprawnione, uznać należało za trafny.

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny na mocy art. 385 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

SSA Lucyna Ramlo SSA Jerzy Andrzejewski SSA Maciej Piankowski